

РОЗВИТОК РИНКУ ПРАЦІ У СІЛЬСЬКІЙ МІСЦЕВОСТІ ВІННИЧЧИНИ

І.Й.Табенський, к.е.н., доцент
Вінницький державний аграрний університет

Розглядаються проблеми розвитку ринку праці в сільській місцевості, відтворення трудового потенціалу села в Вінницькій області.

Вступ. Ринок праці – основний регулятор зайнятості населення, ефективність якої забезпечується як раз через ринок праці. Якщо збільшується безробіття, то розгортається конкуренція між безробітними за одержання робочого місця. В таких умовах наймані робітники вимушені постійно підвищувати свою професійну майстерність щоб не втратити необхідної роботи, а разом з тим засобів життя. Отже, безробіття – це водночас могутній фактор, який спонукає громадян до пошуку власних резервів підвищення продуктивності праці [1, с.20]. Найманий працівник зберігає право власності на свою робочу силу, він завжди може відмовитися від контракту і повернути собі всю повноту розпорядження самим собою. Вартість робочої сили визначається обсягом життєвих благ, що забезпечують відтворення робочої сили, яке в свою чергу залежить від доходів її носіїв, що виражені у заробітній платі [2, с.135].

Матеріали та методика досліджень. Дослідження проводились на основі аналізу статистичних даних по Вінницькій області і огляду літературних джерел. Основний метод дослідження, що використаний в роботі, аналітичний.

Результати досліджень. Ринок праці Вінницької області за останні роки зазнав значних змін і продовжує надалі набувати нових тенденцій.

Ще років 10 тому словосполучення «сільське безробіття» майже не вживалось. Та сьогодні – це актуальна проблема для мешканців села і для служби зайнятості, тому що серед тих, хто нині має статус безробітного майже 80% селян та понад 60% жінок.

Реформування сільського виробництва – процес болісний і тривалий. Чимало вчорашніх колгоспників та членів їх сімей виявилися до цього не готовими. Здавалося б, що сільські трудівники, отримавши у володіння земельні паї в кілька гектарів, ніколи, не залишаться без роботи. Однак сільський безробітний – не обов'язково землевласник. Окрім працівників сільського господарства, є й представники соціальної сфери: малих сільських шкіл, клубів, медичних і побутових закладів. Тобто велика кількість селян дійсно потребує матеріальної підтримки.

Станом на 1 січня 2007 р., в області проживало 1686,5 тис. населення, серед них у сільській місцевості 873,5 тис., що становить 51,8%, а по Україні цей показник дорівнює 32%. У ряді районів (Бершадському, Жмеринському, Козятинському, Літинському, Муровано-Куриловецькому, Чернівецькому, Шаргородському) відсоток сільського населення перевищує 80% [4,с.28].

Характерними особливостями сільського ринку праці у Вінницькій області, як і в країні, є високий рівень безробіття громадян працездатного віку й молоді; інтенсивне скорочення зайнятості сільських жителів у сільському господарстві; низький рівень оплати праці; інтенсивне переміщення трудових ресурсів у приватний сектор; збільшення кількості сільських жителів, зайнятих у несільськогосподарських галузях виробничої сфери села; високий відсоток зайнятих у сезонних роботах; збільшення кількості самозайнятого населення; наявність цінового диспаритету між сільськогосподарською продукцією та продукцією промисловості; міграційні процеси. Для сільської місцевості регіону характерний також низький рівень охорони здоров'я, високий рівень травматизму; висока частка зайнятих тільки

виробництвом у домашніх господарствах продукції сільського господарства для власного споживання, що зумовлено недостатністю ринку продовольства, особливо м'яса, картоплі, овочів; відсутність ринку збуту виробленої в особистих господарствах сільськогосподарської продукції.

Серед інших особливостей сільського ринку праці, що обмежує його розвиток, можна вказати на не компактність розподілу сільського населення по території, нерозвиненість і високу вартість транспортних послуг, що робить його недоступним для більшості жителів, які можуть шукати роботу тільки в межах пішохідної віддаленості. Біля 6% сільських населених пунктів не мають аавтобусного сполучення, 24,8% не мають зупинок громадського транспорту.

Порівняно з 2006 роком сільське населення зменшилось на 16,2 тис. осіб. В Україні сільські мешканці Вінницької області вважаються найбільш «старими» - питома вага осіб віком більше 60 років у загальній чисельності населення становить 29,2%. Станом на початок 2007 року в області налічувалось 310,8 тис. пенсіонерів в сільській місцевості [5,с.431].

Переважає більшість працюючих у сільському господарстві області (понад дві третини) зайнята у рослинництві. Проте при загальному зменшенні кількості працівників сільського господарства чисельність зайнятих у рослинництві скоротилася найбільше. Ринок праці сільського населення визначається великою мірою структурою агропромислового комплексу. В області здійснюють виробничу діяльність 2068 сільськогосподарських підприємств ринкового типу, в тому числі: господарські товариства – 393 (19%), приватні, приватно-орендні підприємства – 207 (10%), сільськогосподарські виробничі кооперативи – 88 (4,3%), 1313 фермерських господарств (63,5%), інші суб'єкти господарювання – 57 (2,7%). У користуванні фермерських господарств знаходиться 164,8 тис. га сільгоспугідь. В середньому по області на одне фермерське господарство припадає 107,4 га землі. В області налічується 524 тис. особистих господарств громадян, які виробляють понад 60% валової сільськогосподарської продукції. Слід відзначити, що особливість аграрного виробництва полягає в тому, що його працівники одночасно зайняті як у сільськогосподарських підприємствах, так і в особистому господарстві [5,с.166; 6,с.8].

На рівні підприємства не здійснюються заходи щодо підвищення мотивації трудової діяльності в аграрній сфері, тобто заохочення працювати в

галузі. Заробітна плата в АПК Вінницької області становить 81,4% від прожиткового мінімуму, що змушує сільських працівників шукати додаткову роботу, або покладатися на особисте господарство. Середня заробітна плата у сільському господарстві є найнижчою серед усіх галузей економіки і становить 507 грн., або 63,9% від середнього рівня заробітної плати в області (793 грн.) [5,с.472-273].

Такий розвиток подій негативно впливає на рівень ефективності господарювання, є однією з причин подальшого руйнування системи виробничих відносин суб'єктів аграрного виробництва. Адже через низький рівень професійної підготовки працівник не може правильно організувати і результативно виконувати свою роботу, тому важко сподіватися на досягнення високої продуктивності праці та ефективності підприємства зокрема.

Зменшення інвестицій у кадровий потенціал ставить підприємства в умови, які є причиною гострого дефіциту кадрів, особливо спеціалістів і кваліфікованих робітників. Поряд із ним і надалі матиме місце зниження ефекту виробничо-господарської діяльності, або ж обмеженість можливостей забезпечити високу конкурентоспроможність підприємств на ринку робочої сили. Також важко за таких умов сподіватися на зниження розвитку процесів депопуляції, які сприяють вивільненню кваліфікованої робочої сили, особливо молоді.

Висновки. Для вирішення проблем з покращенням становища в розвитку ринку праці у сільській місцевості регіону необхідно здійснити цілий ряд заходів по вирішенню соціальних умов на селі:

- розвиток соціальної інфраструктури, мережі шляхового сполучення ;
- збільшення рівня заробітної плати в аграрному секторі і рівня доходів сільського населення;
- запровадження програми з матеріальної підтримки молодих спеціалістів та молодих сімей на селі;
- завершення аграрної реформи, спрямованої на становлення і розвиток соціально-орієнтованої економіки ринкового типу.

Література:

1. Петюх В.М. Ринок праці: Навч. Посібник.-К.:КНЕУ, 1999 – 288 с.
2. Аграрні соціально-трудові відносини/ За ред. М.Г. Лобаса. – К.: НВАТ «Агроінком», 1997. – 298 с.
3. Населення і трудові ресурси села: Навч. Посіб./за ред. П.Т. Саблука, М.К. Орлатого. – К.: ІАЕ УААН, 2002. – 277 с.
4. Населення Вінниччини – Статистичний збірник. – Вінниця, - 2007, - 74 с.
5. Статистичний щорічник Вінниччини за 2006 рік, - Вінниця, - 2007, - 652 с.
6. Фермерські господарства Вінниччини у 2006 році, - Вінниця, - 2007, - 85 с.